

Провера разумевања прочитаног

1. Прочитај текст и одреди његову сврху.

Мирослављево јеванђеље биће изложено у соби на првом спрату Народног музеја у Београду у току јесени. Према правилима о излагању, дело ће бити доступно грађанима десет дана. Снимање неће бити дозвољено.

Наведени текст:

а) описује; б) коментарише; в) дефинише; г) обавештава.

Заокружи слово испред тачног одговора.

2. Прочитај два текста о Илији Бирчанину. Испод сваког текста напиши да ли је у њему Илија Бирчанин представљен као књижевни лик или као историјска личност.

Илија Бирчанин, оберкнез у Ваљевској Подгорини. Био је међу првима на које су Турци ударили у „сечи кнезова“. Погубио га је дахија Фочић Мехмед-ага.

Док погубим Бирчанин Илију,
Оберкнеза испод Међедника; [...]
Он буздован о ункашу носи,
А бркове под калпаком држи,
Он Турчину не да у кнежину...

3. Којим су стилем написани следећи текстови (административним, публицистичким, научним)?

а) Пријављивање за овогодишњу сезону летњих кампова код нас и у свету почело је крајем марта и до сада се, како сазнајемо од организатора у удружењу „Младих истраживача Србије“, пријавило већ 430 младих. Има још око 1.700 слободних места, а пријављивање је отворено до попуне кампова.

б) Неки непрелазни глаголи, одн. нека њихова ужа значења, постајали су и прелазни: горети (вагта гори, непрел.) – горети угаљ, горети свећу (прел.); или су добијали, одн. појачавали формалне ознаке прелазности, тј. стицали различите акузативске додатке који нису објекатске природе; понекад и обратно, неки прелазни глаголи постајали су и непрелазни: прећи ливаду (прел.) – прећи (болест је већ прешла, непрел.), што је далеко ређа појава.

в) Заштитник грађана је независан државни орган који штити права грађана и контролише рад органа државне управе, органа надлежног за правну заштиту имовинских права и интереса Републике Србије, као и других органа и организација, предузећа и установа којима су поверена јавна овлашћења.

4. Прочитај текст. У њему се налазе реченице које по стилу припадају и новинском чланку и енциклопедији. Подвуци реченице написане новинарским (публицистичким) стилем.

На градској плажи у Пириполису, недалеко од Монтевидеа, главног града Уругваја, пронађена је беба делфина. Малени делфин са повредама, за које се претпоставља да су нанете рибарском мрежом, насукао се на обалу. Делфин је грабљивица. Његов зубни низ прилагођен је плену који лови: врсте са дугим кљуном и много зуба лове рибу, док оне са мање зуба и краћим кљуном радије траже лигње. Пошто су га пронашли, заштитници животне средине су пребацили делфина у резерват.

5. Прочитај одломак из дела Сунце Јована Дучића. У одломку из текста налази се и једна реченица из енциклопедије. Подвуци је.

Родио се на Јонском мору, на обалама пуним сунца, тамних вртова и бледих статуа, и, као галеб, окупао се у азуру, светлости и мирису вечито загрејаних вода. Јонско море је део Средоземног мора и налази се између Грчке на истоку, Сицилије на југозападу и континенталне Италије на западу и северозападу. Мајка га је често носила по студеним сенкама дрвећа чије је лишће имало мирис сна. Несрећни песник! Дететом је отишао у крај где је небо бледо и смрзло, на коме гори бело и хладно сунце, и по чијим обалама плачу ветрови. И једна мисао, као рана, опомињала га је на његову сунчану јонску обалу, тамне вртове и бледе статуе. И заједно с таласима и ветровима, он је плакао горко и неутешно на жаловима меланхоличног туђег мора.

6. Прочитај текст и подвуци у њему цитат.

Дворани су у свему имитирали Луја XIV. Они су били оно што је Луј XIV хтео: сјајно опремљене, помало смешне и извештачене краљевске лутке. Луј XIV је био више од тога. Ако ми не верујеш, поновићу један део из писма које је написао свом унуку пре но што је преузео краљевску власт у Шпанији: „Сву своју пажњу посвећуј владарском послу. Пре него што донесеш одлуку, најпре добро послушај сваку страну.“ И то су стварно била начела француског краља Луја XIV, сазданог од чудне мешавине сујете, љупкости, расипништва, достојанства, безобзирности и вредноће.

(Ернест Гомбрих, Кратка историја света за младе)

7. Прочитај одломак из текста преузетог из Политикиног Забавника од 19. 11. 2010.

Рођени у новембру

21. новембар 1694. Рођен је Волтер, француски филозоф.

23. новембар 1864. Рођен је Стеван Сремац, српски писац.

24. новембар 1864. Рођен је Тулуз Лотрек, француски сликар.

19. новембар 1917. Рођена је Индира Ганди, индијска државница.

19. новембар 1922. Рођен је Рајко Митић, прослављени спортиста.
20. новембар 1959. „Рођена је“ Декларација о правима детета. |
|---|

У истом веку рођени су:

- а) спортиста и филозоф; б) државница и спортиста;
в) сликар и државница; г) филозоф и сликар.

Заокружи слово испред тачног одговора.

8. Прочитај текст, потом одговори на захтев.

Име и презиме

Лично име увек долази испред презимена, нпр. Петар Васић; обрнути поредак (Васић Петар) треба примењивати само у списковима, где је неопходан због азбучног реда. Мушка презимена се морају мењати по падежима као и имена (за Петра Васића, с Петром Васићем, не за Васић Петра и сл.). Ако истом презимену претходе мушка и женска имена, презиме ће бити непроменљиво једино ако је женско име на последњем месту: од Гордане, Петра и Бранка Васића; од Петра, Бранка и Гордане Васић.

(Иван Клајн, Речник језичких недоумица)

Ако је, на основу текста, тврдња тачна, заокружи Т, а ако је нетачна, заокружи Н.

Тврдња	Тачно	Нетачно
Редослед имена и презимена у потпису увек је произвољан.	Т	Н
Презиме после женског имена не мења се по падежима.	Т	Н

Презиме после мушког имена мења се по падежима.	Т	Н
---	---	---

9. Прочитај одломак из текста и подвуци реченицу која се може изоставити, а да се смисао текста не наруши.

У неприступачном алпском пределу, на италијанско-швајцарској граници, уздиже се Матерхорн, познат по свом рогу – благо савијеном врху. За облик овог рога заслужни су глечери из леденог доба. Врх који подсећа на пирамиду место је на којем се спајају оштре наzubљене ивице четири цирка. Циркови су овална удубљења која дуби лед. Трајни изазов за алпинисте остаје суровост хипнотичке лепоте прослављеног врха Матерхорн. Планина висока 4.477 метара остатак је камене плоче која се издигла пре педесет милиона година, када је дошло до тектонског поремећаја – судара европског и афричког континента.

(Бернард Думплетон, Сва чуда света)

10. Прочитај вест о Бостанијади и одреди шта је у тексту битно, а шта је небитно.

Пољопривредно-туристичка манифестација Бостанијада, чији је мото „И лубеница има срце“, одржана је у недељу, 8. августа, у Осипаоници, највећем поморавском селу, с највише произвођача бостана. Производњом бостана за продају бави се око 80% мештана овог краја, а највећи део производње прода се на сеоској кванташкој пијаци. Осипаоница има 1.450 домова, 6.000 становника, 2.700 хектара обрадиве земље и нема домаћинства које не узгаја бостан.

И ове године жири је одабрао највећу лубеницу и дињу и најслађу лубеницу и дињу. Највећа лубеница на Бостанијади тежила је 38 кг, а одгајио ју је Бојан Јанковић из Осипаонице, док је највећу дињу, тешку 11 кг, одгајио Срђан Митровић, такође из Осипаонице. Најслађу лубеницу са 12% шећера одгајио је Бранко Лукић из Идвора, а дињу са 15% шећера Дејан Миљковић из Осипаонице.

Ако је податак у вести о Бостанијади битан, упиши знак +, а ако није упиши знак –.

Податак о томе	+ или –
колико домова, становника и обрадиве земље има Осипаоница	
где се прода највећи део осипаоничке производње бостана и диње	
како гласи мото осипаоничке Бостанијаде	
ко је одгајио најтежу и најслађу лубеницу и дињу	
колико су биле тешке победничка лубеница и диња	

11. Прочитај одломке из текста о краљу Миди. Одломци из текста су испреметани. Испред сваког одломка напиши број 1, 2, 3 или 4 тако да добијеш логичан ток радње.

___ Краљ Мида је једнога дана шетао кроз свој врт и дивио се цвећу. Случајно је дохватио један цвет и овај се одмах претворио у злато. Одушевљени Мида дохватио је још један, па још један и до подне врт је био пун златног цвећа. Дошло је време ручку.

___ Она обави руке оцу око врата и истог тренутка претвори се у злато. Тада схвати Мида како је глупа била његова жеља. Није могао злато да једе, пије и воли, а без тога није могао да живи.

___ Мида је био гладан, али кад год је дотакао храну, она се претварала у злато. Почео је горко да плаче и његова најмлађа кћер хтеде да га утеши.

___ Узгајивач ружа, краљ Мида, био је толико богат да му је двор био пун злата. Али он још увек није био задовољан. „Ох, како бих био срећан кад би се све што дотакнем претварало у злато!“, мислио је он. Богови су га чули и одлучили да га казне.

12. Прочитај текст који се односи на књигу Дечји кувар Катрин Либо. Одреди којој врсти неуметничког текста он припада.

Зашто креативност не бисте показали и у кухињи? Желите ли да ваша деца постану спретни кувари? Уз помоћ рецепата у сликама, које приказују сваки део поступка припремања хране, ваши мали кувари ће с лакоћом зготовити чорбу од парадајза, шпагете, сладолед у облику клоуна и друге чаробне специјалитете.

Текст је:

- а) расправа; б) описивање; в) реклама; г) технички опис.

13. Желећи да задиви уредника дневних новина, младић на пракси је за рубрику Догодило се у нашем граду написао краћи текст о збивању у аутобусу. Међутим, уредник је одбио да објави текст и прекорио га што је писао неодговарајућим функционалним стилем.

У време кад се ружичасти прсти зоре почну да осипају борама, ја попут брзе стреле улетех у један аутобус моћна стаса и с очима побеснелог бика који је ишао кривудаваом стазом. Одједном осетих, соколовим оком и чулом Индијанца у ратној заседи, присуство једног младића чији је врат био дужи од врата брзоноге жирафе, а чији је меки филцани шешир био украшен плетеном траком. Нечисте душе и уста окужених јефтином пастом за зубе, младић се обрати другом путнику: – Има се утисак, знате, да ме намерно газите по ногама!

(Рејмон Кено, Стилске вежбе)

Чиме се одликује одбијени текст?

- а) устаљеним изразима и реченицама и устаљеним редом речи;
б) наглашеном сликовитошћу коју стварају употребљене стилске фигуре;
в) употребљеним терминима и логичким извођењем закључака;
г) поједностављеним реченицама и скромним избором речи.

14. Прочитај наведене текстове и одреди шта је заједничко у њима.

Текст 1

Медвед је медвед зато што је „медојед“, што једе мед. Зна се да медвед није само медојед; кад нема меда, он је „свејед“: биљојед и месојед. Па ипак, медвед је у свим словенским језицима назван по меду, јер од све хране највише воли – мед. А у старој постојбини Словена, тамо у шумама иза Карпата, тамо је било много меда.

Није само медвед – медвед. И човека понекад назову медведом – ако је крупан, или ако је груб, неспретан, трапав, трунтав и незграпан.

Текст 2

Медвед ијек. медвјед (дијал. ијек. међед) м 1. зоол. у мн.: породица сисара Ursidae, крупне звери здепастог, незграпног тела, густог кудравог крзна, ситних очију, малих ушију, кратког репа и снажних канџи на прстима, чије различите врсте живе највише у шумама Европе, Азије и Америке (у нашим крајевима мрки медвед Ursus Arctos). 2. фиг. презр. незграпан, трапав, одн. неотесан, ограничен, глуп човек.

Из оба текста може се сазнати:

- а) како је медвед у словенским језицима добио име;
- б) на којим континентима медведи данас живе;
- в) какав се човек назива медведом;
- г) која је омиљена храна медведа.

15. Прочитај вест о отварању изложбе и упореди је са текстом на плакату.

18. новембар 2010. године

Музичар и цртач стрипова Владимир Зонтаг отвориће вечерас у 19.00 часова у новосадском Клубу обожавалаца стрипа (Краља Александра 10, I спрат) изложбу стрипа о Николи Тесли под називом *Енергија и светлост (Energy and Light)*. У Клубу ће Зонтаг приредити и концерт на којем ће представити музички албум *Енергија и светлост*, пошто је истовремено са стрипом о Тесли објавио и музички албум.

Владимир Недељковић, Панчевац који је у свету стрип уметности познатији као Владимир Зонтаг, урадио је до сада већ неколико стрипова посвећених Николи Тесли. Нови стрип о Тесли састоји се из три приче: две су измишљене, а једна је биографска и односи се на Теслину рану младост.

Стрип *Енергија и светлост*, посвећен Тесли, Зонтаг је већ представио у септембру у београдском клубу Жица. Иста изложба и концерт поновљени су и у Грацу, где је Тесла студирао.

Изложба *Енергија и светлост* биће отворена и у Нишу, 2. децембра, у Студентском културном центру.

Ако је тврдња тачна, заокружи Т, ако је тврдња нетачна, заокружи Н.

Тврдња	Тачно	Нетачно
Вест о отварању изложбе у Новом Саду и плакат односе се на исту изложбу.	Т	Н

Подаци о називу изложбе и о томе ко је главни јунак стрипа налазе се и у вести и на плакату.	T	H
Податак о томе како гласи право име Владимира Зонтага може се наћи и у вести и на плакату.	T	H

16. Прочитај два текста различитих аутора о насилничком понашању младих у школама. Закључи како се та два аутора односе према таквом понашању.

Аутор А:

Недавно је у 115 школа спроведено истраживање о насиљу међу ученицима. Установљено је да 71% ученика није ни на који начин увучен у насилну комуникацију са вршњацима, односно, нису ни жртве, ни насилници. То истовремено значи да се нешто више од четвртине ученика, тачније 29%, појављује у „кругу насиља“, неки као жртве а неки као насилници. У улози жртве насиља сувише је велики број ученика, чак 21% свих испитаних ученика.

Неке жртве су истовремено и насилници. У испитиваној групи има 4% таквих ученика. У тој групи, најчешћи облици насилничког понашања су вређање и исмевање. Дакле, ови ученици нападају речима.

Аутор Б:

Највећи број ученика изјавио је да су у току свог школовања, за време наставе или после ње, били изложени исмевању, вређању или су називани погрдним надимцима. Наводе, такође, и друге непријатности: неумесно задиркивање, ширење лажи о њима, одвраћање других ученика да се друже с њима.

И наставници и остали запослени у школи потврђују да су вређање и ударање свакодневни облик насилничког понашања у школи. Само регистровање проблема не значи да имамо разлога да одахнемо. Напротив, ови облици насиља лако се прикривају, олако схватају, „лакше“ подносе и „лече“, иако могу бити веома тешки и са врло сложеним последицама.

Заокружи слово испред тачне тврдње.

- а) Аутори нису забринути због насиља у школама.
- б) Аутори су подједнако забринути због насиља у школама.
- в) Аутор Б исказује више забринутости од аутора А.
- г) Аутор А је уплашенији од аутора Б.

17. Прочитај следећи текст и одреди кључне речи у њему.

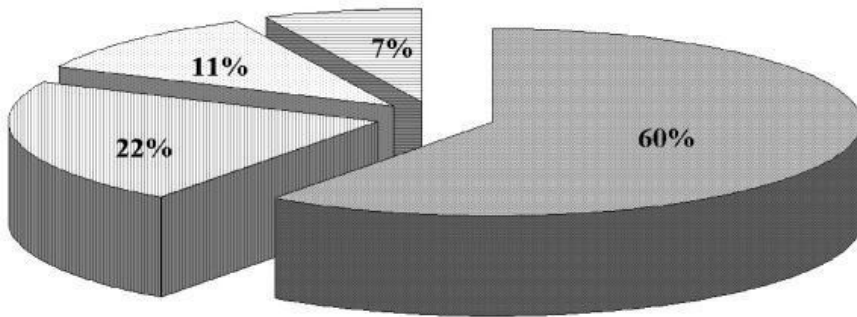
Проучавајући загађивање атмосфере, научници су утврдили да Аустралија избацује у атмосферу више штетних гасова по становнику од било које друге индустријски развијене земље. Због повећања броја становника и крчења шума у последње три деценије, Аустралија је постала један од највећих загађивача атмосфере гасовима који доприносе такозваном „ефекту стаклене баште“. Тако је у Аустралији 1990. године избачено у атмосферу 36,4 тоне угљен-диоксида по становнику, док је истовремено у САД та количина износила 25,3 тоне, у Канади 23,1 тону, у Немачкој 18 тона и у Норвешкој 12,1 тону.

Одабери две кључне речи/синтагме из овог текста:

количина, тона, атмосфера, године, стакло, загађивање

18. Проучи легенду и дате податке, а затим одговори на постављено питање.

Читалачке навике и однос према књизи у породици

- ☐ књиге се цене у породици, али се не читају
- ☐ књиге се цене у породици и читају се
- ☐ књиге се не цене у породици и ретко се читају
- ☐ књиге никад нису предмет разговора у породици и никад се не читају

Колики је проценат породица у којима је однос према књизи у супротности са читалачким навикама тих породица?

19. Прочитај текст задатка и проучи табеле. Затим одговори на постављена питања.

Марко, ученик осмог разреда једне београдске школе, у среду треба да отпутује код баке у Владичин Хан. У Београд треба да се врати тако да у понедељак стигне на време за послеподневну смену у школи. До Ниша би, у повратку, с њим требало да путује и Дејан, његов брат од тетке, ученик седмог разреда.

Линија: БЕОГРАД – ВЛАДИЧИН хАН – СУРДУЛИЦА

Ред вожње		
09.15	Београд	21.00
—	Велика Плана	19.40
12.35	Брестовац	—
—	Ниш	17.25
13.50	Владичин хан	16.15
14.05	Сурдулица	16.00
Поласци су сваког дана, осим недеље, са перона број 2.		

Цена карте		
Београд -	у једном смеру	повратна
	динара	динара
Грделица	1.100,00	1.800,00
Предејане	1.100,00	1.800,00
Владичин хан	1.150,00	1.850,00
Сурдулица	1.250,00	1.950,00

Ког дана најкасније треба да крену Марко и његов брат од тетке из Владичиног Хана?

У колико сати Дејанови родитељи треба да сачекају сина на станици у Нишу?

Колико новца треба Марку да би у Београду купио повратну карту?

а) 3.000,00 динара; б) 1.150,00 динара; в) 1.950,00 динара; г) 1.850,00 динара

Заокружи слово испред тачног одговора.

20. У једној основној школи у Новом Саду психолог школе спровео је истраживање на тему „Знам коме треба да се обратим ако је моја безбедност у школи угрожена“. Резултате тог истраживања психолог школе је представио у табели и графички.

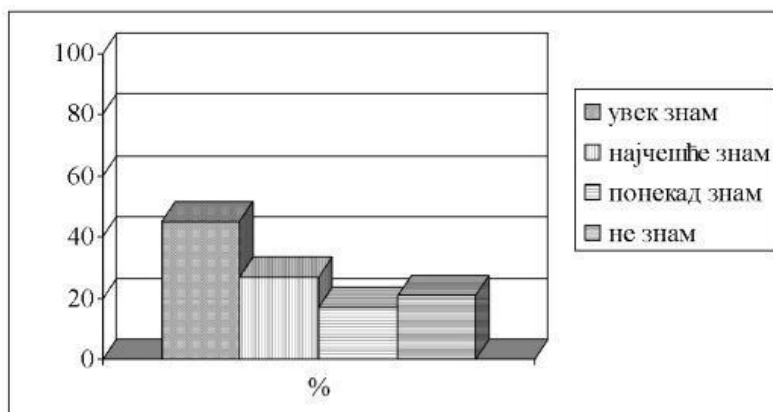
Табела

Одговор	Број испитаника	%

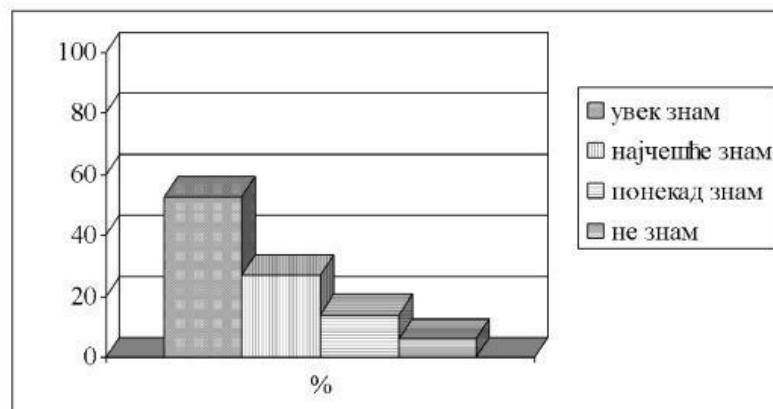
Увек знам	327	67,28
Најчешће знам	84	17,28
Понекад знам	43	8,85
Не знам	32	6,58
УКУПНО	486	100,00

Заокружи слово испред оног графичког приказа који одговара подацима у табели.

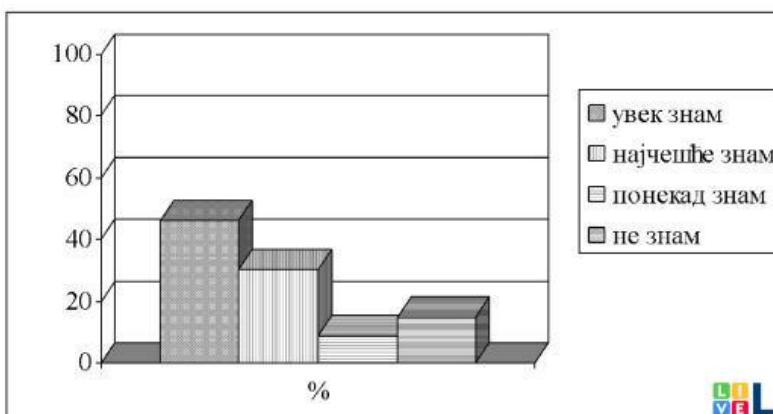
а)

б)

в)

г)

